

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

ראש השנה למעשרות

(כ' א') **משנה:** באחד בתשרי ראש השנה לשנים, ולשמיטין וליובלות (משנכנס תשרי אסור לחרוש ולזרוע מן התורה), לנטיעה (למניין שנות ערלה. ואפילו נטעה באב, כלתה שנתה הראשונה לסוף אלול), ולירקות (מעשר ירק¹).

(י"ב א') **תנא:** (באחד בתשרי ראש השנה) לירקות ולמעשרות ולנדרים.

(ומקשה) 'לירקות' מאי נינהו, למעשר ירק, היינו 'מעשרות'?

(ומתרץ) תנא דרבנן (מעשר ירק), וקתני דאורייתא (דהיינו מעשר דגן)².

תנו רבנן: ליקט ירק ערב ראש השנה עד שלא תבוא השמש (לפני השקיעה), וחזר וליקט (ירק נוסף) משתבוא השמש (לאחר שירד לילה) אין תורמין ומעשרין מזה על זה, לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן החדש על הישן, ולא מן הישן על החדש (אשמועינן דירק בטר לקיטה אזיל לעניין מעשר). אם הייתה שניה נכנסת לשלישית, (הנלקט) שנייה (מתעשר) מעשר ראשון ומעשר שני, (והנלקט) שלישית, מעשר ראשון ומעשר עני.

שיטות הראשונים

אלו גידולים חייבים מהתורה בתרומות ומעשרות: דעת הרמב"ם, דכל פירות האילן וזרעים וקטניות, חייבים מהתורה בתרומות ומעשרות, חוץ מירקות, וחרובי צלמונה וכי האי גוונא. ודעת רוב הראשונים, שמהתורה אין חייב בתרו"מ אלא דגן תירוש ויצהר³. אבל שאר הדברים, אין חיובם אלא מדרבנן⁴.

שולחן ערוך

(יו"ד, הלכות תרומות ומעשרות, סימן שלא)

נז. אין תורמין מפרות שנה זו על פרות שנה שעברה, ולא מפרות שנה שעברה על פרות שנה זו; ואם תרם, אינה תרומה, שנאמר: שנה שנה (דברים יז, כב). לקט ירק ערב ראש השנה עד שלא פא השמש, וחזר ולקט אחר שבא השמש, אין תורמין מזה על זה, שזה חדש וזה ישן... מפני שאחד בתשרי ראש השנה למעשרות תבואה וקטניות וירקות...

¹. לענין חדש וישן, שאין תורמין מירק הנלקט ערב ראש השנה על הנלקט אחר ראש השנה. רש"י.

². ממה ששנינו בברייתא 'לירקות' יותר משאר כל פירות, משמע שכל שאר פירות, חיוב תרו"מ שלהם מן התורה. וראה תוספות (ד"ה תנא דרבנן). ועיין להלן בשיטות הראשונים. וראה בהרחבה רבה ב'דרך אמונה' (הל' תרומות ב,א, ב'ביאור ההלכה', ד"ה כל אוכל אדם).

³. דהיינו חמשת מיני תבואה (חיטים שעורים כוסמין שיפון ושבולת שועל), וזיתים וענבים.

⁴. **ולהלכה,** כתב ב'דרך אמונה' (הל' תרומות ב,א, ס"ק א, על פי החזו"א), דקיימא לן כרוב הפוסקים, **שכל התרומות והמעשרות חוץ מדגן תירוש ויצהר הוא מדרבנן.** וגם אם הפריש לא חל מהתורה. ושמן שחייב מהתורה דוקא שמן זית; אבל שמן שומשמן ואגוזים ושאר שמנים, לכו"ע מדרבנן. ועיי"ש עוד בהרחבה, בשיטות נוספות בראשונים. מקורות: ראה רשימה ב'ציון ההלכה' (הל' תרומות ב,א, ס"ק ו-ז).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

ראש השנה לנדרים

(י"ב א') **תנא:** (באחד בתשרי ראש השנה) לירקות ולמעשרות ולנדרים.

(י"ב ב') **תנו רבנן:** המודר הנאה מחברו (מנכסיו) לשנה, מונה שנים עשר חודש מיום ליום. ואם אמר 'לשנה זו', אפילו לא עמד (בשעת הנדר) אלא בעשרים ותשעה באלול, כיון שהגיע יום אחד בתשרי, עלתה לו שנה.

(ומקשה) ואימא ניסן!

(ומתרץ) בנדרים הלך אחר לשון בני אדם (ודרך בני אדם לקרוא לאחד בתשרי ראש השנה).

שיטות הראשונים

המודר הנאה מחברו לשנה: כתב הריטב"א, ומדין בל תאחר יש לו להתחיל מניינו לאלתר כדאיתא בפ"ק דנדרים (ג' א'). אבל מדין נדרו אינו כן, ואם נהנה ממנו כמה שנים אח"כ מיד, אינו לוקה משום בל יחל וכן כל כיוצא בזה.

שולחן ערוך

(יו"ד, הלכות נדרים, סימן רכ)

ו. הִיָּה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה, או קִדָּם לָהּ, וְאָמַר: שָׁנָה זוֹ, אֲסוּר עַד תִּשְׁלֹם הַשָּׁנָה וּמֵתֵר בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְשָׁנָה זוֹ מוֹנִים מִתְּשָׁרֵי, שְׁאֵפְלוּ אִם עוֹמֵד בִּכ"ט בְּאֵלוּל, כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ תְּשָׁרֵי, מֵתֵר.

ז. אָמַר: שָׁנָה אַחַת, או שָׁנָה, סֵתָם, אֲסוּר מֵעַתָּה לָעַתָּה...

(יו"ד, הלכות נדרים, סימן ריז)

א. נָדַר או נִשְׁבַּע מִהִמְבָּשֵׁל, אִם דֶּרֶךְ אוֹתוֹ מְקוֹם בָּאוֹתוֹ לְשׁוֹן וּבָאוֹתוֹ זְמַן שֶׁקוֹרְאִין מְבָשֵׁל אֶפְלוּ לְצָלִי וּלְשִׁלּוּק, הֲרִי זֶה אֲסוּר בְּכָל. וְאִם אֵין דֶּרֶכָם לְקִרוֹת מְבָשֵׁל אֶלָּא לְבָשָׁר שֶׁנִּתְבָּשֵׁל בָּמִים וּבִתְבָּלִין, הֲרִי זֶה מֵתֵר בְּצָלִי וּבְשִׁלּוּק. וְכֵן הַמְעָשָׂן וְהַמְטָגָן וְהַמְבָּשֵׁל בְּחִמִּי טְבֵרְיָא וְכִיּוֹצֵא בָהֶם, הוֹלְכִים בּוֹ אַחֵר הַלְשׁוֹן שֶׁל בְּנֵי הָעִיר.